

Statenmededeling

Onderwerp

Provinciale inzet isolatie en energiebesparing in de gebouwde omgeving

Datum

22 maart 2022

Documentnummer

GS: 5045246

PS: 5051531

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De provinciale inzet op isolatie en energiebesparing in de gebouwde omgeving.

Aanleiding

Alle energie die we besparen hoeft niet meer duurzaam te worden opgewekt. Het belang van isolatie en energiebesparing is daarom groot en wordt met de steeds verder stijgende energieprijzen en het groeiende bewustzijn dat we niet afhankelijk willen zijn van energie uit landen als Rusland steeds groter. Bij de verduurzaming van onze gebouwde omgeving ligt er primair een taak bij gemeenten. Zij hebben direct contact met inwoners, houden de regie op de warmtetransitie en staan aan de lat voor o.a. de handhaving op energiebesparing bij kantoren en bedrijven. Dat sluit niet uit dat ook de provincie een belangrijke rol kan spelen om de aanpak van isolatie en energiebesparing in Brabant te verstevigen en te versnellen.

In Q4 van 2021 informeerden wij u middels een [Memo Gedeputeerde](#) over de mogelijkheden om samen met de regio's en gemeenten onze inzet op kennisdeling en het opschalen van succesvolle en bewezen effectieve aanpakken te kunnen vergroten. In deze Statenmededeling informeren wij u over de concrete initiatieven die we de komende tijd gaan nemen om onze provinciale rol verder vorm te geven.

Bevoegdheid

De ondersteuning van gemeentelijke partners bij de verduurzamingsopgave van de gebouwde omgeving, waaronder de particuliere woningvoorraad en maatschappelijk vastgoed, staat beschreven in onze Uitvoeringsagenda Energie 2020-2023 en is een bevoegdheid van GS. Wij informeren uw Staten in het kader van uw controlerende rol.

Kernboodschap

1. *Het ontbreken van organisatie- en financiële kracht bij een aantal gemeenten om succesvolle voorbeelden van elders lokaal tot uitvoering te brengen en de beperkte mate waarin opgedane kennis in het netwerk wordt gedeeld, legitimeert een stevigere provinciale rol in de isolatie- en energiebesparingsopgave in Brabant.*

De afgelopen tijd hebben we veel gesprekken gevoerd met de RE(K)S-regio's en de Brabantse gemeenten over de manier waarop wij onze rol op het gebied van isolatie en energiebesparing als provincie verder kunnen vormgeven. Uit deze gesprekken kwam een aantal gedeelde knelpunten naar voren waardoor snelheid en slagkracht op een (grootschalige) aanpak in de gebouwde omgeving ontbreekt. Zo wordt genoemd dat veel inwoners niet zelf de (financiële) mogelijkheden hebben om energiebesparende maatregelen uit te voeren. Daarbij ontbreekt bij sommige gemeenten de organisatie- en financiële kracht om succesvolle voorbeelden van elders lokaal tot uitvoering te brengen. Ook is er veel winst te behalen op het gebied van kennisdeling: door projecten en nieuwe initiatieven beter met elkaar te delen, hoeven gemeenten niet steeds zelf het wiel opnieuw uit te vinden. Beter samenwerken leidt tot meer efficiëntie en versnelling.

2. *We werken met verschillende grote projecten op het gebied van maatschappelijk vastgoed, maar ook middels ons programma Sociale Innovatie Energietransitie, al een aantal jaren aan de verduurzaming van Brabantse gebouwde omgeving.*

De provincie werkt al jaren aan de verduurzaming van de gebouwde omgeving van Brabant. Met een aantal projecten richten we ons op vastgoed anders dan woningen. Bijvoorbeeld het [Duurzaamheidsloket Sport](#), waarin Brabantse sportverenigingen worden geholpen bij de verduurzaming van hun accommodatie. Het [Ontzorgingsloket Klein Maatschappelijk Vastgoed](#) is ontstaan op initiatief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Samen met het RVO is in Brabant een programma opgezet waarin kleine gemeenten begeleid worden bij de verduurzaming van hun vastgoedportefeuille. Denk hierbij aan scholen, kleine zorginstellingen en wijk- en buurtcentra. Daarbij ontwikkelen we een standaard die uiteindelijk voor iedere vastgoedeigenaar bruikbaar moet zijn.

In de zomer van 2020 is de provincie samen met de BOM en de grote Brabantse gemeenten (B5 en M7) een initiatief gestart met de [Actie en Investeringsagenda Coronaherstelaanpak](#). Uit deze agenda zijn onder andere de projecten 'SP5: Verbeteren ventilatie en versnellen verduurzamen scholen' en 'SP3: Verduurzamen bestaand Brabants vastgoed' voortgekomen. SP5 heeft als doel om Brabantse schoolgebouwen sneller te verduurzamen en de ventilatie ervan minimaal te laten voldoen aan het 'Programma van Eisen Frisse Scholen'.

Datum

22 maart 2022

Documentnummer

GS : 5045246

PS : 5051531

SP3 focust op ondersteuning van gemeenten bij het opwerken van verduurzamingsinitiatieven naar een investerings- en uitvoeringsgereed project. We richten ons hierbij met name op maatschappelijk vastgoed en VVE's.

Datum

22 maart 2022

Documentnummer

GS : 5045246

PS : 5051531

Ook werken we aan projecten specifiek gericht op de woningvoorraad, zowel koop als huur, met ons programma [Sociale Innovatie Energietransitie](#). Dit programma is in 2017 opgezet door de provincie Noord-Brabant en Enpuls. Op pilotbasis wordt werkenderwijs kennis opgedaan over manieren om Brabanders te betrekken bij de energietransitie. Verschillende pilots richtten zich op energiebesparing en isolatie, specifiek op het ontdekken van belemmeringen (bij inwoners). Bijvoorbeeld het project [Energie Voor Iedereen](#). In samenwerking met Bernheze, Breda, Den Bosch en Tilburg zijn nieuwe manieren onderzocht om woningen van mensen met een smalle beurs te verduurzamen. Een ander voorbeeld is de [Burenregeling](#), waarmee omwonenden die het dichtst bij de windmolens langs de A16 wonen een speciale vergoeding uit de opbrengsten van de windturbines krijgen om hun woning te verduurzamen. Daarbij worden de bewoners ontzorgd met maatwerkadvies en begeleiding. De ervaringen uit deze en andere pilots nemen we mee in de voorgestelde provinciale inzet op energiebesparing en isolatie. Zo werken we verder aan een energietransitie waaraan iedereen mee kan doen en zijn of haar woning kan verduurzamen tot een goed geïsoleerde, gezonde en comfortabele woning.

Het programma Sociale Innovatie Energietransitie heeft de afgelopen jaren waardevolle lessen opgeleverd. Deze lessen zijn in een speciaal verslag bij elkaar gebracht en zullen separaat aan deze Statenmededeling aan uw Staten worden aangeboden.

3. *De komende tijd zetten we extra in op versteviging en versnelling van isolatie- en energiebesparing in de gebouwde omgeving door een aantal (pilot)projecten van groepen gemeenten bij voorkeur in RES-regio verband te ondersteunen. Daarbij is het delen van kennis een belangrijk onderdeel van onze aanpak.*

Uit voorgaande blijkt dat we met de isolatie- en energiebesparingsopgave niet bij 0 beginnen. Op lokaal, regionaal, provinciaal en nationaal niveau ontstaan allerlei initiatieven. We kiezen voor een versteviging en versnelling van isolatie en energiebesparing door een aantal (pilot)projecten van gemeenten uit verschillende regio's te ondersteunen. Zo leren we door te doen en kunnen we projecten dusdanig ontwikkelen, dat ze verder uit te rollen zijn over Brabant. Kennisdeling is hier onlosmakelijk mee verbonden en vormt een belangrijk onderdeel van onze aanpak.

Grootschalige isolatie-aanpak

In navolging van de Groene Zone, een regionaal samenwerkingsproject met als doel woningen te voorzien van zonnepanelen, werkt de MRE-regio momenteel

een projectplan voor de Groene Zone 2.0 uit. Hierbij ligt de focus op de grootschalige uitvoering van isolatiemaatregelen met ontzorging voor bewoners en voorfinanciering door gemeenten, door middel van duurzaamheidsleningen onder gunstige voorwaarden. In Tilburg wordt een vergelijkbaar initiatief nader uitgewerkt.

Datum

22 maart 2022

Documentnummer

GS : 5045246

PS : 5051531

Veel particuliere woningeigenaren geven aan dat zij willen investeren in de verduurzaming van hun woning, maar stuiten op een aantal drempels waaronder het uitzoekwerk, de administratieve handelingen en de financiering. Bezwaren die in deze projecten worden weggenomen. Als provincie bekijken we of we de verschillende initiatieven kunnen ondersteunen met de opzet en uitwerking. Daarnaast onderzoeken we of we net zoals bij het zonnepanelenproject De Groene Zone kunnen bijdragen door vanuit de immunisatie-gelden leningen aan deelnemende gemeenten te verstrekken tegen een gunstig tarief.

Door kennisuitwisseling, te leren van wat wel en juist niet werkt, kunnen we de verschillende projecten effectiever maken en waar mogelijk opschalen naar een Brabant brede aanpak. Hierbij zullen we sturen op het gebruik van recyclebare, niet giftige en bij voorkeur biobased isolatiematerialen.

Energiefixers

Hoewel we overtuigd zijn van het nut en de noodzaak van een grootschalige isolatie-aanpak bij particuliere eigenaren, denken we hiermee te weinig slagkracht te hebben om het toenemende probleem van energiearmoede aan te pakken. Uit onderzoek blijkt dat 75% van de doelgroep die met energiearmoede te maken heeft, huurders zijn van huizen in corporatiebezit. Deze doelgroep past niet in de eerdergenoemde grootschalige isolatie-aanpak. De provincie wil daarom ook expliciet een aanpak helpen ontwikkelen waarbij we lokale initiatieven ondersteunen, die direct bijdragen aan een structurele verlaging van de energierekening door het treffen van (kleine) maatregelen.

Vanuit het Rijk worden middelen beschikbaar gesteld om in te zetten voor kleine maatregelen bij bewoners met een smalle beurs (ongeveer 60.000 huishoudens in Brabant à €250 per huishouden). Juist voor deze huishoudens geldt dat ze vaak niet zelf in staat zijn om aangeboden vouchers te benutten en daadwerkelijk energiebesparende maatregelen te treffen. In Noordoost Brabant wordt toegewerkt naar de inzet van 'energiefixers' die letterlijk achter de voordeur komen om de klussen in huis uit te voeren. In de regio wordt samengewerkt met gemeenten, woningcorporaties en energiecoöperaties. Deze aanpak is ook in de andere Brabantse RE(K)S-regio's onderwerp van gesprek in de strategievorming.

Wij bieden de RE(K)S-regio's ondersteuning in het organiseren van de inzet van energiefixers. Daarbij zoeken we in overleg met woningcorporaties aansluiting op de versnelling die zij moeten maken met E-F-G label woningen, hun eventueel andere bezit waar energiearmoede voorkomt en de prestatieafspraken tussen het Rijk en corporaties voor inzet van de heffingskorting. Door dit geheel gezamenlijk met gemeenten, corporaties en in regioverband op te pakken, zorgen we als provincie voor efficiëntie: de Rijksmiddelen die beschikbaar komen kunnen zo direct worden besteed aan daadwerkelijke uitvoering en verbinding met de opgave van corporaties, waardoor we voorkomen dat een groot deel van de middelen verloren gaat aan procesondersteuning en projectontwikkeling.

Datum

22 maart 2022

Documentnummer

GS : 5045246

PS : 5051531

Kennisdeling

Als provincie gaan we een stevigere rol vervullen in het organiseren van kennisdeling. Zodat we in Brabant van elkaar, over gemeente- en regiogrenzen heen, weten wat er speelt op het gebied van isolatie en energiebesparing. We stimuleren dat lokale succesvolle projecten elders tot uitvoering komen en dat issues die op meerdere plekken spelen, gezamenlijk worden opgepakt. Zo voorkomen we dat we het wiel steeds opnieuw uitvinden.

Als landingsplaats van goede voorbeelden, vragen en antwoorden gebruiken we de [Energiewerkplaats Brabant](#). De energiewerkplaats is een online platform waar gemeenten, RE(K)S-regio's, energiecoöperaties, de provincie en andere stakeholders samenwerken aan de energietransitie. Daarbij verspreiden we actief kennis. We halen vragen en issues bij het mogelijk maken van projecten op en verbinden gemeenten waar hetzelfde speelt. Daarnaast delen we kansen om succesvolle projecten elders te gebruiken via de regio's met gemeenten. We werken hiervoor toe naar een effectieve samenwerking in Brabant. Onder andere door beter de aansluiting te zoeken bij al bestaande overlegstructuren, zoals de energiebesparingswerkgroepen van de RE(K)S-regio's. Ook verbinden we ons met het [Expertiseteam Warmte Brabant](#). Het expertiseteam helpt gemeenten om slimme keuzes te maken in de warmtetransitie en heeft in de afgelopen jaren een stevig netwerk in Brabant opgebouwd.

4. We blijven op zoek naar kansen om isolatie en energiebesparing in de gebouwde omgeving te versnellen.

Met elk project doen we nieuwe ervaring op. Ook op andere plekken in Nederland wordt ervaring opgedaan. Vanuit het Regeerakkoord verwachten we aanvullende stimulans voor isolatie en energiebesparing in de gebouwde omgeving. We blijven, binnen onze beschikbare capaciteit en middelen, samen met gemeenten en in regioverband kijken naar kansen om de isolatie- en energiebesparingsopgave in Brabant te versnellen.

Consequenties

1. In de uitvoering hebben we aandacht voor gebouwgebonden soorten.
2. De verduurzaming van de gebouwde omgeving is primair de verantwoordelijkheid van gemeenten. Als provincie geven we richting, stimuleren we beweging en maken we ontwikkelingen verder mogelijk. We richten onze processen dus in met de gemeenten en bepalen het tempo samen.

Datum

22 maart 2022

Documentnummer

GS : 5045246

PS : 5051531

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing

Communicatie

We ontwikkelen parallel aan de uitwerking van voorgestelde plannen een communicatieaanpak. De Energiewerkplaats Brabant gebruiken we om partners te informeren over de voortgang en kennis te delen. We volgen de (pilot)projecten en bundelen resultaten in communicatiemiddelen zoals de Energie Update, Brabant.nl en LinkedIn. Isolatie en energiebesparing krijgt een plek in de Brabantse publiekscampagne in het voorjaar van 2022. Ook sluiten we aan bij de Rijkscampagne Verminderd Gasgebruik die in het voorjaar van 2022 van start gaat.

Vervolg

We gaan de voorgestelde plannen de komende periode verder uitwerken. Naar verwachting zullen we uw Staten hier in de zomer van 2022 nader over informeren.

Bijlagen

Niet van toepassing

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw I.A.H.M. Cortenbach, (06) 18 30 34 63,
icortenbach@brabant.nl.

Opdrachtnemer: mevrouw L.A.C.M. Bouwmans, (06) 18 30 32 62,
lbouwmans@brabant.nl.

Datum

22 maart 2022

Documentnummer

GS : 5045246

PS : 5051531